

Euroopan unioni

Euroopan aluekehitysrahasto

Valintaesitys
Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020
Suomen rakennerahasto-ohjelma

Hankkeen julkinen nimi TOimintamalli KAivostoiminnan ja MUiden elinkeinojen yhteensovittamiseksi (ToKaMu)	
Hakemusnumero 300363	Kokouksen päivämäärä 19.11.2014
Saapumispäivämäärä 6.11.2014	Diaarinumero EURA 2014/1298/09 02 01 01/2014/POPELY
Käsittelijä Tatu Turunen	Viranomainen Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Hakijan virallinen nimi Suomen ympäristökeskus	
Toimintalinja 2. Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen	
Erityistavoite 5.1. Yritysten innovaatiotoiminnan vahvistaminen	
Tukimuoto Ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyvä kehittämishanke	
Alkamispäivämäärä 1.1.2015	Päätymispäivämäärä 31.12.2016

Hankkeen sisältö

Kainuu tarvitsee lisää työpaikkoja ja yritystoimintaa. Kainuussa on perinteisesti hyödynnetty luontoa, ja esimerkiksi matkailu ja keruuyritykset ovat tuoneet elinkeinon monelle kainuulaiselle. Viime vuosina myös kaivostoiminta on tuonut alueelle lisää työpaikkoja. Kaivosten noustua otsikoihin ympäristöasioiden vuoksi kaivosteollisuuden pelätään pilaavaan alueen luonnon ja myös imagon ja siten heikentävän muiden luonnonvarojen hyödyntävien elinkeinojen edellytyksiä toimia alueella. Hanke kehittää kaivostoiminnan ja muun luonnonvarojen hyödyntävän elinkeinotoiminnan kuten matkailun, maatalouden ja keruutuotealan ja välisiä suhteita Kainuussa, erityisesti Sotkamossa.

Taustaselvityshankkeessa on jo kartoitettu mitä tietoa on olemassa eri elinkeinojen vaikutuksista. Kaivosten ympäristövaikutuksista on runsaasti tietoa, mutta tieto on hajanaista sekä osittain vaikeaselkoista ja hankalasti löydettävissä. Tarve tiedon ymmärrettäväksi tekemiselle ja helpolle tavoitettavuudelle on suuri. Kaivostoiminnan ja muiden elinkeinojen taloudellisia vaikutuksia sekä työllisyyttä on jo arvioitu useissa hankkeissa, mutta ne pohjautuvat lähinnä valtakunnallisiin arvioihin ja paikalliset erityispiirteet ja paikallisten näkemykset ja tarpeet ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Lisäksi hankkeissa on keskitytty enemmänkin vaikutusten kuvaamiseen, mutta keinoja eri elinkeinojen yhteensovittamiseksi on juurikaan ole kuvattu. Lisäksi tarvitaan konkreettisia keinoja eri toimintojen yhteensovittamisen. Tätä kautta on mahdollista edesauttaa Kainuun nykyisten yrittäjien toimintamahdollisuuksia, ja lisäksi edistää uusien yrittäjien sijoittumista Kainuun alueelle.

Kaivostoiminnan kannattavuuteen vaikuttavat erityisesti markkinahinnat. Matkailu on myös hyvin suhdanneherkkä ala. Toistaiseksi kaivostoimintaa ja muita luonnonvarojen hyödyntäviä toimialoja koskevia skenaarioita on luotu vain karkealla, valtakunnallisella tasolla. Hankkeen tavoitteena on luoda paikallisia skenaarioita, jossa huomioidaan paikalliset tarpeet ja näkemykset. Skenaarioiden avulla arvioidaan vaikutukset mm. työllisyyteen, ympäristöön ja aluetalouteen. Skenaarioilla on pyrittävä haarukoimaan vaikutusten suuruus ja vaihtelurajat.

Hankkeen nimi: TOimintamalli KAivostoiminnan ja MUiden elinkeinojen yhteensovittamiseksi (ToKaMu)

Hanke edistää Kainuun yrittäjien toimintamahdollisuuksia tuottamalla ajan tasalla olevaa, luotettavaa tietoa yritystoiminnan, paikallisten asukkaiden, hallinnon ja asiakkaiden tarpeisiin. Tässä vahvistetaan myös eri yrittäjien ja hallinnon välistä yhteistyötä ja verkostoitumista. Vahvassa roolissa ovat eri toimijoiden näkemykset, kokemukset ja mielikuvat.

Eri toimialoilta saatu ympäristötieto muutetaan mahdollisuuksien mukaan helposti ymmärrettäviksi ympäristövaikutuksiksi. Koska puhdas luonto on monien Kainuun elinkeinojen elinehto, tulee vaikutukset kuvata siten, että vaikutukset eri elinkeinojen toimintaedellytyksiin tulevat helposti ymmärrettäviksi. Tästä syystä tieto vaikutuksista esitetään eri tavoin havainnollistettuna, lähinnä karttaesityksinä ja animaatioina. Erialaisten vaikutusten selvittämisessä hyödynnetään elinkaariyökalua, jonka avulla voidaan huomioida yritystoiminnan aiheuttamat vaikutukset koko sen jatkumisen ajalta. Lisäksi elinkaariarvioinnin avulla on mahdollista arvioida mitkä ovat elinkeinon aiheuttamista vaikutuksista kokonaisuuden kannalta merkittävimmät. Tällöin yritykset voivat keskittyä haitallisimpien vaikutusten minimoimiseen kustannustehokkaasti.

Taustaselvityshankkeessa on luotu vahva yhteistyöverkosto, johon kuuluu eri toimialojen edustajia ja yrittäjiä. Sen avulla voidaan selvittää ongelmia ja etsiä ratkaisuja yhdessä paikallisten yrittäjien ja muiden toimijoiden kanssa. Runsas kenttätyö, keskustelu ja vuorovaikutus sidosryhmien kanssa hankkeen aikana tuottavat osaltaan uudenlaisia kohtaamisia ja toimisen tapoja alueella. Tavoitteena on kehittää ilmapiiriä siten, että alueeseen liitetyt mielikuvat muuttuvat myönteisemmiksi sekä yrittäjien, hallinnon että yritysten asiakkaiden, kuten matkailijoiden, näkökulmista. Näin on mahdollista edistää paikallisten yrittäjien yhteistyötä ja myös edesauttaa uusia yritysten syntymistä. Näin voidaan myös vähentää alueen yrittäjien taloudellista riskiä ja liiketoimintariskiä pidemmällä aikavälillä; ei investointeja esim. matkailuun alueilla, joilla on kaivostoimintaa tulevaisuudessa. On myös käynyt ilmi, että pankit reagoivat mielikuviin, mikä saattaa vaikuttaa yritysten rahoituksen saantiin.

Hankkeessa tarkastellaan vaikeasti hallittavia sosiaalisia ja kulttuurisia vaikutuksia ja yhdistetään niitä taloudellisiin ja ympäristövaikutuksiin. Konkreettiset karttaesityksen eri vaikutusten ja toimintojen sijoittumisesta ovat vahvasti mukana tässä. Pyrkimyksenä on luoda toimintamalli eri toimialojen yhteensovittamiseksi ja tulevaisuuden suunnittelun (mm. kaavoitus) työvälineeksi. Tavoitteena on, että sitä hyödynnetään jatkossa uusien yritysten (erityisesti kaivokset) suunnittelussa ja yritystoiminnan sijoittamisessa ja siten edistää Kainuun yrittäjien toimintamahdollisuuksia ja lisätä alueen houkuttelevuutta uusien investoijien näkökulmasta. Näin saadaan luotua myös uusia työpaikkoja.

☒ Hankkeen toiminta kohdistuu yhden maakunnan alueelle	☐ Hankkeen toiminta kohdistuu usean maakunnan alueelle	☐ Hankkeen toiminta on valtakunnallista
Maakunnat Kainuu		
Seutukunnat Kajaanin		
Kunnat Sotkamo		

Lisätietoja hakemuksesta

Hakemus on jätetty 29.8.2014. Sitä on täydennetty 28.10.2014 ja 6.11.2014. Haettu kustannusmalli Flat rate (24 %).

Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma

Hankkeen nimi: TOimintamalli KAivostoiminnan ja MUiden elinkeinojen yhteensovittamiseksi (ToKaMu)

Kustannukset	Yhteensä €	Rahoitus	Yhteensä €	Osuus nettokustannuksista (%)
1 Palkkakustannukset	377 960	1 Haettava EAKR- ja valtion rahoitus	384 992	79,8
2 Ostopalvelut	14 000	2 Kuntien rahoitus	0	0
3 Kone- ja laiteinvestoinnit	0	3 Muu julkinen rahoitus	97 680	20,2
4 Rakennukset ja maa-alueet	0	4 Yksityinen rahoitus	0	0
5 Muut kustannukset	0			
6 Flat rate	90 712			
Kustannukset yhteensä	482 672	Rahoitus yhteensä	482 672	100
7 Tulot	0			
Nettokustannukset yhteensä	482 672			
		Rahoitussuunnitelma yhteensä	482 672	
Kustannusarvio yhteensä	482 672			

Rahoittajan arvio hankkeesta

Hakija on jättänyt hakemuksen hakuajan sisällä, ja myöhemmin kahteen otteeseen täydentänyt hakemusta.

Hakemuksessa esitetty hankkeen maantieteellinen kohdealue on Sotkamon kunta. Kunnassa oleva suurin kaivosalan toimija, Talvivaara Sotkamo Oy:n kaivos on ilmoittanut hakeutuvansa konkurssiin 6.11.2014. Hankehakemuksessa esitetty kestävä elinkeinotoiminnan kehittämiseen tähtäävä kehittämistyö ei tässä tilanteessa ole relevantti. Hankehakemuksessa esitetty toimintaympäristön parantamiseen tähtäävä kehittämistyö olisi ajankohtainen kaivoselinkeinotoiminnan käynnistymiseen ja sijoittumiseen liittyvien kysymysten ollessa akuutteja. Tässä konkurssitilanteessa ajankohtaista on pikemminkin huolehtia kaivoksen välittömistä ympäristövaikutuksista ja -riskeistä sekä työllisyysvaikutuksista.

Kainuun ELY-keskuksen 7.11.2014 antaman tiedotteen mukaan talvivaaran kaivosalueen keskeisiä toimenpiteitä, joita hoidetaan tarvittaessa valtion kustannuksella, ovat muun muassa kaivosalueen energian toimitus ja polttoaineiden saanti, vesivarastojen, kipsisakka-altaiden, bioliuotuskierron sekä metallitehtaan liuoskäsittelyn ja -hallinnan ylläpito, kemikaalien, tarvikkeiden ja varaosien hankkiminen, olemassa olevan käänteisosmoosilaitoksen (RO-laitos) huoltotöiden loppuun saattaminen sekä laitoksen käyttöönotto ja ylläpito, suunnitteilla olevan RO-laitoksen käyttöönotto ja ylläpito sekä Kuljun padon rakentaminen valmiiksi. Näin ollen ajankohtaiset ja esillä olevat kysymykset ovat konkreettisia ympäristönsuojeluun tähtääviä toimenpiteitä.

Rahoittajan esitys

Rahoittajan esitys
☐ Hakemus esitetään hyväksyttäväksi ☒ Hakemus esitetään hylättäväksi

Ratkaisun mahdolliset perustelut ja jatkotoimenpiteet

Hanke ei täytä hakemuksen kohdealueena olevan Sotkamon kunnan nykyisessä tilanteessa valintaperustetta "Hankkeella on tunnistettuun tarpeeseen pohjautuva hankkeen etenemisen tarkastelun mahdollistava tavoitteellinen ja konkreettinen suunnitelma". Tilanteessa, jossa kunnan suurin kaivosalan toimija on hakeutunut konkurssiin, esillä olevalla hankehakemuksella ei ole kohdealueen näkökulmasta katsottuna tunnistettua tarvetta, eikä edellytyksiä saada aikaan onnistuneen hankkeen läpiviennin edellyttämää kohde- ja sidosryhmätyöskentelyä.